

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

на засіданні групи забезпечення
спеціальності
від « 22 » 10 2022 року
Протокол № 2
Голова групи Чугай А.В.

«УЗГОДЖЕНО»

Декан природоохоронного факультету
Чугай А.В.

СИЛЛАБУС

навчальної дисципліни
«СТРАТЕГІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ»

(назва навчальної дисципліни)

101 «Екологія»

(шифр та назва спеціальності)

Агроекологія; Гідроекологія; Екологічна безпека; Екологічна політика і право;
Екологічний контроль та аудит; Охорона навколишнього середовища

(назва освітньої програми)

магістр		денна	
(рівень вищої освіти)		(форма навчання)	
2	3	залік	
(рік навчання)	(семестр навчання)	(кількість кредитів ЄКТС/годин)	(форма контролю)
		2/60	заочна
2	2	залік	
(рік навчання)	(семестр навчання)	(кількість кредитів ЄКТС/годин)	(форма контролю)
		2/60	ОНП «Екологічна безпека»
2	4	залік	
(рік навчання)	(семестр навчання)	(кількість кредитів ЄКТС/годин)	(форма контролю)

Екологічного права і контролю

(кафедра)

Одеса, 20__р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета	Метою викладання навчальної дисципліни «Стратегія сталого розвитку» є формування у студентів основ цілісного екоцентричного світогляду щодо напрямів подальшого розвитку цивілізації, шляхів гармонізації екологічних, економічних та соціальних аспектів людської діяльності як на глобальному так й на локальному і місцевому рівнях, а також сучасних підходів щодо кількісної оцінки сталості управлінських рішень у подальшій професійній діяльності.	
Компетентність	K08 (ОПП «Охорона навколишнього середовища, «Гідроекологія») K14 (ОНП «Екологічна безпека», «Екологічний контроль та аудит»)	- здатність використовувати принципи коеволюції суспільства і природи, сталого розвитку в професійній і соціальній діяльності;
	K09(ОПП «Охорона навколишнього середовища, «Гідроекологія») K15(ОНП «Екологічна безпека», «Екологічний контроль та аудит»)	- здатність застосовувати індикатори сталого розвитку для обґрунтування рішень, пов'язаних з розвитком соціально-економічних систем.
Результат навчання	P081 (ОПП «Охорона навколишнього середовища, «Гідроекологія») P141 (ОНП «Екологічна безпека», «Екологічний контроль та аудит»)	- вміти здійснювати аналіз природних і соціально-економічних систем для визначення взаємозв'язків між факторами їх розвитку;
	P092 (ОПП «Охорона навколишнього середовища, «Гідроекологія») P142 (ОНП «Екологічна безпека», «Екологічний контроль та аудит»)	- вміти розробляти освітні програми для підвищення рівня поінформованості громадськості про принципи сталого розвитку і забезпечувати їх розуміння
Базові знання	<ul style="list-style-type: none"> - понять та властивостей екосфери, принципів її розвитку як динамічної системи; - основних закономірності розвитку відкритих стаціонарних систем; - основних відомостей про глобальні проблеми сучасної цивілізації (економічні, ресурсні, соціально-політичні, екологічні та демографічні); - взаємозв'язків між факторами розвитку суспільства; - основних положень сучасних моделей розвитку суспільства; - основних понять і принципів концепцій гармонійного розвитку екосфери; - загальних характеристик індикаторів сталого розвитку суспільства та методів їх розрахунку. 	
Базові вміння	<ul style="list-style-type: none"> - аналізувати наукові передумови формування принципів сталого розвитку; - застосовувати принципи системного аналізу до певних ситуацій; - оцінювати можливості реалізації стійкості систем; - аналізувати об'єктивну екологічну ситуацію та виявляти фактори, що негативно впливають на екосистеми; - визначати пріоритетність соціально-економічних впливів на ті чи інші зміни екосистем; - оперувати індикаторами сталого розвитку для оцінювання стійкості розвитку; - визначати основні характеристики освіти для сталого розвитку та з'ясувати роль екологічної освіти у формуванні екологічного світогляду 	

	соціуму; - визначати особливості застосування принципів сталого розвитку в Україні.			
Базові навички	- опрацювати наукову та законодавчу інформацію; - створення презентаційних документів задля оприлюднення опрацьованих матеріалів; - роботи у команді під час занять на самостійної роботи.			
Пов'язані ссиллабуси	-			
Попередня дисципліна	-			
Наступна дисципліна	-			
Кількість годин		ОПП денна	ОПП денна	ОПП заочна
	лекції:	21	15	2
	семінарські заняття	7	15	-
	самостійна робота студентів	32	30	50

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1.1 Лекційні модулі за ОПП (денна)

Код	Назва модуля та тем	Кількість годин	
		аудиторні	СРС
ЗМ-Л	Тема 1.. Вступ Об'єкт и структура курсу. Логічна схема побудови курсу та його основні задачі. Роль і місце людини в екосфері. Антропоцентризм и екоцентризм як світоглядні парадигми розвитку людства.	4	1
	Тема 2. Системний підхід в макроекології Системний підхід та системний аналіз. Визначення. Ієрархія матеріальних систем. Тенденції взаємодії. Класифікація систем. Еколого-економічні системи, їх особливості. Головні властивості та принципи організації складних систем. Системні закони макроекології.	6	2
	Тема 3. Системні кризи екосфери Екологічна криза. Соціальна та демографічна криза. Економічна криза споживання. Криза цивілізації та її наслідки	5	2
	Тема 4. Вибір концепції розвитку людства. Історичний шлях до розуміння нової парадигми розвитку людства. Кратний огляд сучасних концепцій розвитку цивілізації. Концепція біотичної регуляції навколишнього середовища. Основні положення концепції сталого розвитку. Індикатори сталого розвитку.	5	2
	Підсумкова модульна робота	1	5
	Разом	21	12

2.1.2 Лекційні модулі за ОНП (денна)

Код	Назва модуля та тем	Кількість годин	
		аудиторні	СРС
ЗМ-Л	Тема 1.. Вступ Об'єкт и структура курсу. Логічна схема побудови курсу та його основні задачі. Роль і місце людини в екосфері. Антропоцентризм и екоцентризм як світоглядні парадигми розвитку людства.	3	1
	Тема 2. Системний підхід в макроекології Системний підхід та системний аналіз. Визначення. Ієрархія матеріальних систем. Тенденції взаємодії. Класифікація систем. Еколого-економічні системи, їх особливості. Головні властивості та принципи організації складних систем. Системні закони макроекології.	5	2
	Тема 3. Системні кризи екосфери Екологічна криза. Соціальна та демографічна криза. Економічна криза споживання. Криза цивілізації та її наслідки	3	1
	Тема 4. Вибір концепції розвитку людства. Історичний шлях до розуміння нової парадигми розвитку людства. Кратний огляд сучасних концепцій розвитку цивілізації. Концепція біотичної регуляції навколишнього середовища. Основні положення концепції сталого розвитку. Індикатори сталого розвитку.	3	1
	Модульна контрольна робота	1	5
	Разом	15	10

2.1.3 Лекційні модулі за ОНП (заочна)

Код	Назва модуля та тем	Кількість годин	
		аудиторні	СРС
ЗМ-Л	Тема 1.. Вступ Об'єкт и структура курсу. Логічна схема побудови курсу та його основні задачі. Роль і місце людини в екосфері. Антропоцентризм и екоцентризм як світоглядні парадигми розвитку людства.	2	5
	Тема 2. Системний підхід в макроекології Системний підхід та системний аналіз. Визначення. Ієрархія матеріальних систем. Тенденції взаємодії. Класифікація систем. Еколого-економічні системи, їх особливості. Головні властивості та принципи організації складних систем. Системні закони макроекології.		5
	Тема 3. Системні кризи екосфери Екологічна криза. Соціальна та демографічна криза. Економічна криза споживання. Криза цивілізації та її наслідки		5
	Тема 4. Вибір концепції розвитку людства. Історичний шлях до розуміння нової парадигми розвитку людства. Кратний огляд сучасних концепцій розвитку цивілізації. Концепція біотичної регуляції навколишнього середовища. Основні положення концепції сталого розвитку. Індикатори сталого розвитку.		10
	Разом	2	25

Консультації: Владимирова О.Г., середа, 14.30-16.20, ауд 403, 2 корп.

2.2.1 Практичні модулі (семінарські заняття) ОПП (денна)

Код	Назва модуля та тем	Кількість годин	
		аудиторні	СРС
ЗМ-П	Формування концепція сталого розвитку. Наукові передумови формування принципів сталого розвитку	2	2
	Системний підхід у стратегії сталого розвитку	2	2
	Індикатори сталого розвитку	2	2
	Підготовка та оприлюднення презентації		7
	Залікова контрольна робота	1	5
	Разом:	7	18

2.2.2 Практичні модулі (семінарські заняття) ОНП (денна)

Код	Назва модуля та тем	Кількість годин	
		аудиторні	СРС
ЗМ-П	Формування концепція сталого розвитку. Наукові передумови формування принципів сталого розвитку	2	1
	Системний підхід у стратегії сталого розвитку	2	1,5
	Аналіз концепцій розвитку людства	2	1,5
	Прогнози світового розвитку в моделях Римського клуб. Римський клуб: еволюція основних ідей. Сучасні «стратегії виживання».	2	1,5
	«Стратегія освіти для сталого розвитку» економічної комісії ООН для Європи (ЄЕК ООН). Мета і завдання освіти для сталого розвитку	2	1,5
	Україна в контексті переходу на засади сталого розвитку. Національні особливості переходу України на шлях сталого розвитку	2	1,5
	Індикатори сталого розвитку	2	1,5
	Підготовка та оприлюднення презентації		5
	Залікова контрольна робота	1	5
	Разом:	15	20

Консультації: Владимірова О.Г., середа, 14.30-16.20, ауд 403, 2 корп.

2.3.1. Самостійна робота студента та контрольні заходи (ОПП, ОНП) денна.

Код модуля	Завдання на СРС та контрольні заходи	Кількість годин		Строк проведення, тижні	
		ОНП	ОПП	ОНП	ОПП
ЗМ-Л	• Підготовка до лекційних занять	5	7	1 – 4	1-6
	• Підготовка до підсумкової модульної тестової контрольної роботи (обов'язковий)	5	5	5	7
ЗМ-П	• Підготовка до семінарських занять	10	6	2 – 4	2 – 6
	• Підготовка презентації (обов'язковий)	5	9	2 – 4	2 – 6
	Підготовка до залікової контрольної роботи	5	5	5	7
	Разом:	30	32		

2.3.2. Самостійна робота студента та контрольні заходи (заочна)

Код модуля	Завдання на СРС та контрольні заходи	Кількість годин	Строк проведення
ЗМ-Л	- вивчення теоретичного матеріалу (самоконтроль)	25	серпень-вересень
	- підготовка до модульної контрольної роботи (обов'язків)	5	вересень
ЗМ-П	- підготовка презентації (обов'язків) перевірка та оцінювання підготовленої презентації	15	серпень-вересень
	Підготовка до ЗКР	5	вересень
	Разом:	50	

2.3.1. Методика проведення та оцінювання контрольного заходу для ЗМ-Л.

Організація контролю знань студентів побудована за накопичувально-модульним принципом згідно вимог діючого в університеті Положення «Про проведення підсумкового контролю знань студентів».

З *теоретичного* курсу навчальної дисципліни студент повинен бути готовим відповідати на усні запитання лектора під час лекційних занять; надати письмові відповіді на 15 тестових запитань варіанту підсумкового модульного контрольного завдання. Завдання модульної контрольної роботи складені у тестовому вигляді закритого типу.

Формами контролю засвоєння теоретичних знань є усне опитування під час лекційних занять (поточний контроль), написання підсумкової модульної контрольної роботи (підсумковий контроль), написання залікової контрольної роботи (семестровий контроль).

Усне опитування під час лекційних занять оцінюється у 1 бал, але сума за семестр не перевищує 5 балів.

Варіанти підсумкової модульної контрольної роботи містять 15 запитань у тестовому вигляді. Кожна вірна відповідь оцінюється у 1 бал. Максимальна кількість балів за виконаний варіант 15 балів. Максимальна кількість балів яку студент може отримати з лекційної частини складає 20 балів.

Для заочної форми навчання (Е-навчання) студент за ЗМ-Л опановує структурований електронний конспект лекцій. Оцінювання проходить через відповіді на контрольні тестові питання. Задля уникнення ситуації хаотичного підбирання правильних відповідей, кількість можливих спроб обмежена двома. Перехід до кожної наступної теми відбувається після зарахування контрольного тесту, який складається з 20 питань, кожна правильна відповідь оцінюється у 0,5 балів, загалом за тесть максимальна кількість балів становить 10.балів. 60 % правильних відповідей є підставою для зарахування тесту. Оцінка виконання – середній бал двох спроб. Максимальна кількість балів за ЗМ-Л становить 40 балів.

Підсумковий модульний контроль (фінальний тест) містить 20 тестових завдань, кожна правильна відповідь оцінюється у 1 бал. Максимальна кількість балів становить 20 балів.

2.3.2. Методика проведення та оцінювання контрольного заходу для ЗМ-П.

Формою контролю практичного модулю ЗМ-П є опитування на семінарському занятті – максимальна кількість балів, що студент може отримати за семестр складає – 10 балів. Підготовки та оприлюднення індивідуальної презентації оцінюється у 70 балів, при цьому оцінювання презентації проводиться за такими критеріями: розкриття теми 35 балів; доклад за змістом презентації – 25; якість підготовки презентації – 10. Сумарна кількість балів за ЗМ-П складає 80 балів.

Формою контролю ЗМ-П для заочної форми навчання є оцінювання підготовленої презентації за обраною темою. Максимальна кількість балів становить 40 балів.

2.3.3. Методика проведення та оцінювання семестрового контрольного заходу

Інтегральна оцінка за результатами навчання на протязі семестру є сума балів, які отримав студент за всіма видами контролю. Максимальна кількість балів становить 100 балів.

Формою семестрового контролю є залік, який полягає в оцінці засвоєння студентом навчального матеріалу на підставі інтегральної кількісної оцінки результатів виконання ним всіх видів поточних, підсумкових контролюючих заходів, передбачених цією програмою та оцінкою за виконану залікову контрольну роботу. Залікова контрольна робота проводиться на останньому занятті за тестами оцінки знань базової компоненти навчальної дисципліни і містить 20 тестових завдань. Правильна відповідь на кожне з тестових завдань оцінюється в 5 бал. Максимальна оцінка за виконану залікову контрольну роботу дорівнює 100 балам.

Допуск до заліку здійснюється лектором за результатами поточного і підсумкового контролю за навчальний семестр.

Студенти виконують залікову контрольну роботу. Робота містить 20 тестових запитань. Кожна правильна відповідь оцінюється у 5 балів. Максимальна кількість балів за ЗКР становить 100 балів

Студенти, що одержали з теоретичного і практичного модулів суму балів що складає менш 50 балів, не допускаються до семестрового контролю з дисципліни і не атестуються до погашення навчальної заборгованості.

3. РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

3.1. Модуль ЗМ-Л

3.1.1. Повчання

Тема 1. Вступ.

Об'єкт и структура курсу. Логічна схема побудови курсу та його основні задачі. Роль і місце людини в екосфері. Антропоцентризм и екоцентризм як світоглядні парадигми розвитку людства.

При вивченні теми звернути увагу на такі питання: поняття та властивості екосфери, принципів її розвитку як динамічної системи, що поєднує такі складові як біосфера, техносфера та соціосфера. Література [1, с.5-34].

Тема 2. Системний підхід в макроекології

Системний підхід та системний аналіз. Визначення. Ієрархія матеріальних систем. Тенденції взаємодії. Класифікація систем. Еколого-економічні системи, їх особливості. Головні властивості та принципи організації складних систем. Системні закони макроекології.

При вивченні теми звернути особливу увагу на такі питання: основні поняття про систему і системність; закономірності саморозвитку природи; поняття про стійкість екосистем; поняття про регуляцію екосистемних процесів; взаємозв'язки між факторами розвитку суспільства. Література [1, с. 32-59; 2-4].

Тема 3. Системні кризи екосфери

Екологічна криза. Соціальна та демографічна криза. Економічна криза споживання. Криза цивілізації та її наслідки.

При вивченні теми звернути особливу увагу на такі питання: які фактори породжують системні кризи екосфери; головна причина екологічної, економічної, демографічної, соціальної та духовної кризи Література [1, с. 64-101].

Тема 4. Вибір концепції розвитку людства. Історичний шлях до розуміння нової парадигми розвитку людства. Кратний огляд сучасних концепцій розвитку цивілізації. Концепція біотичної регуляції навколишнього середовища. Основні положення концепції сталого розвитку. Індикатори сталого розвитку.

При вивченні теми звернути особливу увагу на такі питання: Основні поняття та принципи сталого розвитку; суть сучасних концепцій розвитку: Охорони навколишнього

середовища; Коеволюції; Екорозвитку; Ноосфери; Біотичної регуляції; індикатори сталого розвитку суспільства; умови і управлінські механізми забезпечення прогресивного або еколого-соціально-економічно збалансованого розвитку. Література [1, с.106-157].

3.1.2. Питання для самоперевірки

Тема 1. Вступ Об'єкт и структура курсу. Логічна схема побудови курсу та його основні задачі. Роль і місце людини в екосфері. Антропоцентризм и екоцентризм як світоглядні парадигми розвитку людства.

1. Що є предметом та об'єктом вивчення навчальної дисципліни «Стратегія сталого розвитку»?

2. Коли вперше була висунута Концепція сталого розвитку?

3. Які існують види ієрархій?

4. Що означає поняття «екосфера»?

5. Що означає поняття «соціосфера»?

6. Що означає поняття «техносфера»?

7. Що означає поняття «біосфера»?

8. В чому полягає принцип антропоцентризму?

9. В чому полягає принцип біоцентризму?

10. В чому полягає принцип екоцентризму?

11. В чому полягає принцип Ле Шательє в біосфері?

Тема 2. Системний підхід в макроекології. Системний підхід та системний аналіз. Визначення. Ієрархія матеріальних систем. Тенденції взаємодії. Класифікація систем. Еколого-економічні системи, їх особливості. Головні властивості та принципи організації складних систем. Системні закони макроекології.

1. В чому суть системного підходу?

2. Головні особливості системного підходу.

3. Закономірності функціонування систем.

4. На які групи поділяють всі системи за характером взаємодії з навколишнім середовищем, їх властивості?

5. Поняття Емерджентності;

6. Поняття Біфуркації;

7. Поняття Ентропії;

8. Поняття Гомеостазу;

9. За якими принципами підпорядковуються системи?

10. Поняття еколого-економічної системи.

Тема 3. Системні кризи екосфери. Екологічна криза. Соціальна та демографічна криза. Економічна криза споживання. Криза цивілізації та її наслідки.

1. Які фактор породжують системні кризи екосфери?

2. Головна причина екологічної кризи.

3. Вкажіть основні причини і наслідки сучасної глобальної екологічної кризи.

4. Найважливіша і найістотніша ознака глобальної екологічної кризи.

5. Основний чинник, що спричинив «демографічний вибух»

6. Фактори, що спричинили світову продовольчу кризу.

7. В чому полягає духовна криза людства?

8. Які фактори породжують системні кризи екосфери?

Тема 4. Вибір концепції розвитку людства. Історичний шлях до розуміння нової парадигми розвитку людства. Кратний огляд сучасних концепцій розвитку цивілізації. Концепція біотичної регуляції навколишнього середовища. Основні положення концепції сталого розвитку. Індикатори сталого розвитку.

1. Коли до міжнародного ужитку увійшло поняття «sustainable development»?

2. Поняття сталого розвитку;

3. В чому полягає неспроможність Світової екологічної політики у вирішенні глобальних екологічних проблем?
4. В чому полягає принцип екологічного імперативу:
5. Що розуміють під екорозвитком?
6. Принцип гармонійного сумісного розвитку людини і природи;
7. Суть концепції Охорони навколишнього середовища;
8. Суть концепції Коеволюції;
9. Що розуміють під екорозвитком? Суть концепції Екорозвитку;
10. Суть концепції Ноосфери;
11. Суть концепції Біотичної регуляції.

3.2. Модуль ЗМ-П

Після проведення практичного змістового модуля ЗМ-П за темами семінарських занять студенти повинні *вміти*:

- аналізувати наукові передумови формування принципів сталого розвитку;
  - застосовувати принципи системного аналізу до певних ситуацій;
  - оцінювати можливості реалізації стійкості систем;
  - аналізувати об'єктивну екологічну ситуацію та виявляти фактори, що негативно впливають на екосистеми;
  - визначати пріоритетність соціально-економічних впливів на ті чи інші зміни екосистем;
  - оперувати індикаторами сталого розвитку для оцінювання стійкості розвитку;
  - визначати основні характеристики освіти для сталого розвитку та з'ясувати роль екологічної освіти у формуванні екологічного світогляду соціуму;
  - визначати особливості застосування принципів сталого розвитку в Україні.
- Підготовка презентації доповіді на семінарське заняття є обов'язковим відом самостійної роботи. Магістр на початку семестру обирає тему індивідуальної доповіді і готує презентацію, яку оприлюднює на семінарському занятті.

3.2.1 Теми за якими годується презентації та доповідь

1. Два принципу побудова відносин суспільства і природи - антропоцентризм і екоцентризму. Роль і місце людини в біосфері.
2. Системи, їх класифікація, властивості і ієрархія в природі. Поняття біосфера, техносфера і екосфера.
3. Ієрархії матеріальних систем. Тенденції взаємодії.
4. Системний підхід і системний аналіз. Визначення.
5. Організація як універсалія світу. Хаос і порядок в структурі навколишнього світу.
6. Принципи організації складних систем.
7. Принципи структурної організації систем. Принцип цілісності, самодостатності, автономності.
8. Принципи процесуальної організації систем. Принцип самозбереження. . Принцип інертності. Принцип найменшого дійства. принцип надмірності
9. Самоорганізація систем (основні положення).
10. Поняття еколого-економічної системи, її властивості.
11. Поняття стійкості систем, поведінка систем в умовах нестійкості. Закони розвитку екосфери. Принцип Ле-Шательє, правила 10% і 1%.
12. Аналіз складових глобальної екологічної кризи.
14. Аналіз складових глобального соціально-економічної кризи.
15. Аналіз глобального демографічної кризи.
16. Аналіз концепції охорони навколишнього середовища.
17. Аналіз концепції біотичної регуляції навколишнього середовища.

18. Аналіз концепції коеволюції.
19. Аналіз концепції ноосфери.
20. Концепція сталого розвитку - історія розвитку. основні положення. - перспективи реалізації
21. Підходи до розробки індикаторів сталого розвитку. Приклади агрегованих індикаторів стійкого розвитку. Основні особливості індикатора справжніх заощаджень.
22. «Стратегія освіти для сталого розвитку» економічної комісії ООН для Європи (ЄЕК ООН). Мета і завдання освіти для сталого розвитку
23. Прогнози світового розвитку в моделях Римського клуб. Римський клуб: еволюція основних ідей. Сучасні «стратегії виживання».
24. Україна в контексті переходу на засади сталого розвитку. Проблеми сучасного економічного розвитку України.
25. Україна в контексті переходу на засади сталого розвитку. Цілі розвитку тисячоліття та Україна.
26. Україна в контексті переходу на засади сталого розвитку. Національні особливості переходу України на шлях сталого розвитку.
27. Україна в контексті переходу на засади сталого розвитку. Індикатори сталого розвитку в Україні.
28. Стратегічне планування сталого місцевого розвитку
29. Роль екологічної освіти і освіти задля сталого розвитку України.
30. Проблеми формування нової екологічної культури суспільства. Поняття «ноосфери» в різних концепціях.

3.3.2. Вимоги до виконання презентації доповіді завдання

Перелік тем презентації студент може отримати у викладача під час консультацій, або обрати тему самостійно користуючись Силлабусом навчальної дисципліни (табл.3.1), або користуючись системою Е-навчання веб-сторинкою кафедри екологічного права і контролю. Презентація повинна бути виконана у відповідному редакторі. Підготовлену презентацію студент демонструє на семінарському занятті. Оцінюється презентація за такими критеріями: розкриття теми; доклад за змістом презентації; якість підготовки презентації.

Таблиця 3.1 – Відповідність номера теми двома останнім цифрам номеру Індивідуального навчального плану студента (ІНПС)

№ теми	Останні цифри № ІНПС	№ теми	Останні цифри № ІНПС
1	01; 11; 21;	16	56; 66; 76
2	02; 12; 22;	17	57; 67; 77;
3	03; 13; 23;	18	58; 68; 78;
4	04; 14; 24;	19	59; 69; 79;
5	05; 15; 25	20	50; 60; 70;
6	06; 16; 26;	21	31; 41; 81; 91;
7	07; 17; 27;	22	32; 42; 82; 92;
8	08; 18; 28;	23	33; 43; 83; 93;
9	09; 19; 29;	24	34; 44; 84; 94;
10	00; 10; 20	25	35; 45; 85; 95;
11	51; 61; 71;	26	36; 46; 86; 96;
12	52; 62; 72	27	37; 47; 87; 97;
13	53; 63; 73;	28	38; 48; 88; 98;
14	54; 64; 74;	29	39; 49; 89; 99;
15	55; 65; 75;	30	30; 40; 80; 90

Студенти заочної форми навчання для виконання презентації користуються настановами, які містяться у Е-навчанні.

Презентація повинна бути підготовлена у відповідному редакторі. Доповідь з демонстрацією слайдів повинна займати не більше 10-15 хвилин, тобто кількість слайдів повинна становити до 10-15 слайдів. На слайдах розміщується інформацію суто за темою презентації. По темі презентації необхідно підготувати 5 тестових питань до аудиторії та помістити їх у останньому слайді презентації. При підготовці тестових питань треба ознайомитися з основними методичними вимогами до складання тестів [14].

Намагайтеся себе оцінювати, при необхідності – корегувати свою мову (вимова, сила звучання, тональність). Відпрацьовуйте, аналізуйте, відточуйте думки. Не бавтеся у грамотність, накопичуйте знання та вчіться розмовляти мовою професіонала. При цьому залишайтеся самим собою. Вимоги до виступів: зрозумілість для аудиторії; лаконічність; завершеність.

4. ПИТАННЯ ДО ЗАХОДІВ ПІДСУМКОВОГО ТА СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

4.1. Тестові завдання до підсумкової модульної контрольної роботи ЗМ-ЛІ

№п/п	Тестове завдання	Джерело	Стор.
1.	Тема 1 Вступ		
2.	Що є предметом вивчення навчальної дисципліни «Стратегія сталого розвитку»?	1	17
3.	Що є об'єктом вивчення навчальної дисципліни «Стратегія сталого розвитку»?	1	17
4.	Кім і коли вперше була висунута Концепція сталого розвитку?	1	5
5.	Що означає поняття «екосфера»?	1	16
6.	Що означає поняття «соціосфера»?	1	16
7.	Що означає поняття «техносфера»?	1	16
8.	Що означає поняття «біосфера»?	1	16
9.	Домінуючим чинником еволюції людини стала:	1	20
10.	Які обставини визначають особливе місце і особливу роль людини, людського співтовариства у функціональній структурі екосфери?	1	19
11.	Яка наука вивчає загальні закономірності трансформації речовини, енергії і інформації в економіці природи і в економіці людського суспільства?	1	17
12.	Принцип антропоцентризму зводиться до:	1	26
13.	Принципу біоцентризму відповідає:	1	28
14.	Принцип екоцентризму передбачає:	1	27
15.	Яка ідеологія стала передумовою глобальної екологічної кризи?	1	26
16.	В даний час принцип Ле Шательє в біосфері:	1	25
17.	Визначте дві моделі техногенного типу економічного розвитку.	1	28
18.	Суть екологізації економіки полягає в	1	28
19.	На скільки порядків швидкість розвитку цивілізації (соціосфери) більш ніж швидкість еволюції біоти?	1	23
20.	Перетворення біосфери під впливом сукупності геохімічних процесів, пов'язаних з технічною і технологічною діяльністю людей по витяганню з навколишнього середовища, концентрації і перегруповуванню цілого ряду хімічних елементів, їх мінеральних і органічних сполук називається	1	21
	Тема2 Системний підхід в макроекології.		
21.	Система – це:	1	33

22.	Елемент системи:	1	34
23.	Комунікативність при ієрархічній впорядкованості систем виявляється у вигляді:	1	34
24.	Скільки функцій має певний ранг системи?	1	34
25.	Підсистема, – це	1	34
26.	До особливостей економічних систем, що самоорганізуються, відносяться:	1	34
27.	У чому суть системного підходу?	1	36
28.	Головною особливістю системного підходу є	1	36
29.	Основні задачі системного аналізу	1	36
30.	Кінцева ціль системного аналізу	1	36
31.	Закономірності функціонування систем;	1	37
32.	Динамічність соціальних систем:	1	37
33.	Емерджентність виявляється в системі у вигляді:	1	39
34.	Системи, у яких змінюються параметри, називаються:	1	40
35.	Ентропія системи зростає при:	1	40
36.	Самоорганізація системи, – це	1	41
37.	Одночасна наявність яких властивостей забезпечує розвиток системи?	1	41
38.	Саморозвиток системи, – це	1	41
39.	Всі існуючі системи підпорядковуються таким принципам:	1	42
40.	Стационарний стан – це стан системи, при якому деякі істотні для системи величини і характеристики	1	42
41.	Гомеостаз, – це	1	42
42.	Ієрархічна структура	1	44
43.	Стійкість можна визначити як:	1	50
44.	На які 2 групи ділять всі системи по характеру взаємодії з навколишнім середовищем?	1	50
45.	Відкриті системи це	1	50
46.	Закриті системи	1	50
47.	Динамічна система – це:	1	51
48.	Стохастична система, це система, стан якої у майбутньому неоднозначно залежить від стану на даний момент	1	51
49.	Відвертість реальної системи виявляється в	1	51
50.	Детермінована система, це система, стан якої у майбутньому	1	51
51.	Система, в якій відомі всі елементи і зв'язки між ними у вигляді однозначних залежностей (аналітичних або графічних), можна віднести до:	1	51
52.	Добре організовані системи, це	1	51
53.	Погано організована система, це	1	51
54.	Системи, здатні до самоорганізації:	1	51
55.	Біфуркація, – це	1	52
56.	Еколого-економічна система – це:	1	53
57.	Просторово-обмежена взаємодія організмів і оточуючого їх середовища – це стисле визначення:	1	56
	Тема 3. Системні кризи екосфери		
58.	Найважливіша і найістотніша ознака глобальної екологічної кризи	1	64
59.	Основні причини неминучості глобальної екологічної кризи:	1	64
60.	Вперше на Землі масовий розвиток фотосинтезуючих організмів мав місце 2,5 млрд. років тому. Завдяки цьому в атмосфері з'явився кисень і різко скоротилася кількість вуглекислого газу. До чого це	1	65

	привело?		
61.	Яка з країн, використовує дещо менше половини орних земель, але втрати від ерозії та засолення грантів перевищує 50% загальносвітових втрат?	1	65
62.	Коли людина почала руйнувати екосистеми?	1	66
63.	Були лі екологічні кризи в історії Землі і людства?	1	66
64.	Якщо в історії Землі і людства були екологічні кризи, то у якій період виникла перша?	1	66
65.	Антропогенні фактори опустелювання:	1	67
66.	До глобального потоку забруднювачів екосистем належить:	1	67
67.	Які з перелічених факторів породжує системний кризи екосфери?	1	68
68.	Головна причина екологічної кризи	1	70
69.	Що не відноситься до основних напрямів виходу з глобальної екологічної кризи?	1	71
70.	Причинами сучасної екологічної кризи є	1	72
71.	Вкажіть основні причинами і наслідки сучасної глобальної екологічної кризи:	1	73
72.	Чи може біосферна катастрофа відбутися раніше, ніж реально позначиться ресурсна криза хоча б по якому-небудь виду ресурсів?	1	73
73.	Чи приведе глобальна екологічна криза до кризи цивілізації?	1	73
74.	Вкажіть Зону дестабілізації навколишнього середовища, де практично повністю зруйновані всі екосистеми	1	74
75.	Найзначніші втрати лісів (1980-2000 рр) відбулися	1	79
76.	Яка тенденція на сьогодні у динаміці кількості бідних у Світі?	1	80
77.	Вкажіть, в яких країнах продовжує нарощуватися приріст населення:	1	83
78.	Основним чинником що викликав «демографічний вибух» є...	1	83
79.	Автор теорії, згідно з якою неконтрольоване зростання народонаселення повинне призвести до голоду на Землі:	1	86
80.	Світова продовольча криза викликана факторами:	1	88
81.	В 2019 р. населення Світу налічує 7,7 млрд. На скільки воно, за прогнозами, зросте до 2050 року?	1	88
82.	Яка кількість населення Світу живе на менш ніж 1\$ в день?	1	88
83.	У яких країнах величина витрат (здобування сировини, переробка і створення відходів) найбільша?	1	89
84.	Вкажіть, для якої групи країн показник ВВП на душу населення найменший:	1	90
85.	Найдіть вірну відповідність показника за країнами	1	91
86.	Зміна клімату як одного з чинників екологічної кризи обумовлено:	1	95
87.	Щоб жити у згоді з природою, необхідно:	1	101
	Тема 4. Вибір концепції розвитку людства.		
88.	Неолітична революція:	1	97
89.	ЮНЕП – це	1	107
90.	Що означає поняття «глобалізація»?	1	106
91.	У якій з наведених організацій системи ООН головною метою є охорона довкілля?	1	107
92.	Коли до міжнародного ужитку увійшло поняття «sustainable development»	1	108
93.	Форум, на якому була затверджена як керівництво до дії концепція «стійкого розвитку»	1	108
94.	Для якої з наведених організацій головною метою є узагальнення інформації про тенденції світової динаміки, складання прогнозів	1	109

	розвитку і сценаріїв еколого-економічних ситуацій		
95.	План виконання рішень щодо реалізації концепції сталого розвитку був прийнятий на:	1	109
96.	На 2-й Конференції ООН по навколишньому середовищу і розвитку в Ріо-де-Жанейро (1992 р) були прийняті важливі документи:	1	109
97.	Цілі розвитку тисячоліття були прийняті на:	1	112
98.	Неспроможність Світової екологічної політики у вирішенні глобальних екологічних проблем полягає у:	1	113
99.	Яка з приведених Концепцій розвитку є діючою на даний час	1	116
100.	Дія на навколишнє середовище, його деградація за екологічною кривою Кузнеця досить тісно пов'язані з досягнутим рівнем економічного добробуту країни:	1	122
101.	Сталому розвитку суспільства служить наступний базовий принцип...	1	123
102.	Що розуміється під екорозвитком?	1	124
103.	При яких умовах можливий Сталий розвиток?	1	124
104.	У який з перелічених Концепцій розвитку вперше були сформульовані ідеї порівняння економічного розвитку з можливостями природних систем?	1	124
105.	Стійкий розвиток, це	1	125
106.	Автор, що розвивав концепцію ноосфери:	1	125
107.	Поріг стійкості біосфери (допустимого обурення, це:	1	126
108.	У основі якої Концепції розвитку лежить правило 1%?	1	126
109.	Екологічна (асиміляційна) місткість біосфери виражає -	1	128
110.	Найдіть вірну відповідність Концепції розвитку її суті	1	128
111.	Вкажіть вірну відповідність Концепцій розвитку до виду підходів	1	129
112.	Принцип гармонійного сумісного розвитку людини і природи це -	1	129
113.	Хто вперше запропонував поняття екологічного імперативу?	1	129
114.	В чому полягає принцип екологічного імперативу?	1	139
115.	Знайдіть вірну відповідність авторів моделей розвитку	1	134
116.	Яке рівняння лежить в основі демографічної моделі	1	134
117.	Знайдіть вірну відповідність етапів розселення в історії людства їх характеристикам процесів	1	133
118.	Функціональна структура управління екорозвитком повинна включати такі найважливіші функціональні блоки:	1	140
119.	З найдіть вірну відповідність	1	141
120.	Знайдіть вірну відповідність характеристики принципу екорозвитку	1	142
121.	Найдіть вірну відповідність: індикатор сталого розвитку - що вимірює	1	145
122.	Якими є складові індексу людського розвитку?	1	148
123.	Індикатори сталого розвитку – це:	1	148
124.	Що таке екологічний слід?	1	148
125.	Агрегація індикаторів сталого розвитку звичайно здійснюється на основі таких груп показників:	1	149
126.	Вкажіть правильно категорії та показники міжнародних екологічних індикаторів сталого розвитку	1	150

4.2. Питання семестрового контролю з базової компоненти навчальної дисципліни (залікова контрольна робота)

№	Питання	Джерело	Стор.
1.	Кім і коли вперше була висунута Концепція сталого розвитку?	1	5
2.	Що є предметом вивчення навчальної дисципліни «Стратегія сталого розвитку»?	1	17
3.	Що означає поняття «екосфера»?	1	16
4.	Що означає поняття «екосфера»?	1	16
5.	Що означає поняття «соціосфера»?	1	16
6.	Що означає поняття «техносфера»?	1	16
7.	Яка наука вивчає загальні закономірності трансформації речовини, енергії і інформації в економіці природи і в економіці людського суспільства?	1	17
8.	Принцип екоцентризму передбачає:	1	27
9.	Принцип антропоцентризму зводиться до:	1	27
10.	Принципу біоцентризму відповідає:	1	28
11.	У чому суть системного підходу?	1	36
12.	Кінцева ціль системного аналізу	1	36
13.	Закономірності функціонування систем;	1	37
14.	Самоорганізація системи, – це	1	41
15.	Гомеостаз, – це	1	42
16.	Еколого-економічна система – це:	1	53
17.	Найважливіша і найістотніша ознака глобальної екологічної кризи	1	64
18.	Вперше на Землі масовий розвиток фотосинтезуючих організмів мав місце 2,5 млрд. років тому. Завдяки цьому в атмосфері з'явився кисень і різко скоротилася кількість вуглекислого газу. До чого це привело?	1	65
19.	Якщо в історії Землі і людства були екологічні кризи, то у якій період виникла перша?	1	66
20.	Антропогенні фактори опустелювання	1	67
21.	Головна причина екологічної кризи	1	68
22.	Коли людина почала руйнувати екосистеми?	1	68
23.	До глобального потоку забруднювачів екосистем належить:	1	71
24.	Що не відноситься до основних напрямів виходу з глобальної екологічної кризи?	1	71
25.	Чи може біосферна катастрофа відбутися раніше, ніж реально позначиться ресурсна криза хоча б по якому-небудь виду ресурсів?	1	73
26.	Основним чинником що викликав «демографічний вибух» є...	1	82
27.	Автор теорії, згідно з якою неконтрольоване зростання народонаселення повинне призвести до голоду на Землі:	1	86
28.	Світова продовольча криза викликана факторами:	1	88
29.	Чи може біосферна катастрофа відбутися раніше, ніж реально позначиться ресурсна криза хоча б по якому-небудь виду ресурсів?	1	92
30.	Щоб жити у згоді з природою, необхідно:	1	101
31.	Коли до міжнародного ужитку увійшло поняття «sustainable development»	1	106
32.	ЮНЕП – це	1	107
33.	Форум, на якому була затверджена як керівництво до дії концепція «стійкого розвитку»	1	108
34.	Стійкий розвиток, це	1	123
35.	При яких умовах можливий Сталий розвиток?	1	124

36.	У який з перелічених Концепції розвитку вперше були сформульовані ідеї порівняння економічного розвитку з можливостями природних систем?	1	124
37.	Принцип гармонійного сумісного розвитку людини і природи це -	1	126
38.	У основі якої Концепції розвитку лежить правило 1%?	1	126
39.	В чому полягає принцип екологічного імперативу?	1	139
40.	Індикатори сталого розвитку – це:	1	144

5. ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Основна література:

1. Степаненко С.М., Владимірова О.Г. Стратегія сталого розвитку. Конспект лекцій. Одеса, ОДЕКУ, 2019. – 125 с.; URL: <http://library.odeku.edu.ua>
2. Програма ООН по навколишньому середовищу. URL: [http://www.ecolife.ru/journal/echo/2002-2-1.shtml](https://www.un.org/ru/ga/unep/Алексеев В.П. Природа и общество: этапы взаимодействия. URL: <a href=)

Додаткова

3. Реймерс Н. Ф. Экология (теории, законы, правила принципы и гипотезы). Москва: Журнал «Россия Молодая», 1994 – 367 с. URL: http://herba.msu.ru/shipunov/school/books/reymers1994_ekologiya.pdf.
4. Черняк Ю.И. Системный анализ в управлении экономикой. URL: <http://www.library.fa.ru/files/Chernyak.pdf>.
5. Вернадский В.И. Живое вещество. Москва. Наука, 1978 – 358 с. URL: <http://vernadsky.lib.ru/e-texts/>.
6. Доклад Римского клуба «Пределы роста». URL: http://old.ihst.ru/~biosphere/Mag_2/gvishiani.htm.
8. Капица С.П. Модель роста населения земли и предвидимое будущее цивилизации. URL: http://ecsocman.hse.ru/data/291/971/1219/2002_n3_p22-43.pdf.
9. Законы истории: Математическое моделирование и прогнозирование мирового и регионального развития / Отв. ред. А.В. Коротаев, Ю.В. Зинькина. URL: http://www.pseudology.org/History/Korotaev_Zakony_Istorii_Mat_Modelirovanie2.pdf.
10. Мировая динамика: Пер. с англ. / Д. Форрестер. Москва. ООО «Издательство АСТ; СПб. Terra Fantastica, 2003. – 379. URL: <http://www.xn--80adbkckdfac8cd1ahpld0f.xn--p1ai/files/monographs/Forrester-introduction.pdf>.
11. Пределы роста. Донелла Х. Медоуз, Деннис Л. Медоуз, Йорген Рэндерс, Вильям В. Беренс III. Пер. с англ. URL: <http://xn--80adbkckdfac8cd1ahpld0f.xn--p1ai/files/monographs/LimitsOfGrowth-introduction.pdf>.

Література для підготовки до семінарських занять і індивідуального завдання:

12. Боголюбов В.М., М.О. Клименко, Л.Г. Мельник та ін. Стратегія сталого розвитку. Херсон: Олді-плюс, 2012. – 446 с.
13. Важенин А.А. Влияние смены закономерностей расселенческих процессов на характеристики систем расселения./ Региональные исследования №3 (9) С. 43-65. URL: [http://media.geogr.msu.ru/RI/RI_2006_03\(09\).pdf](http://media.geogr.msu.ru/RI/RI_2006_03(09).pdf).
14. Вимоги до конструювання тестових завдань. URL: <https://studfile.net/preview/5080297/page:2/>

15. Голубець М.А. Екосистемологія. – Львів: ПОЛЛІ, 2000. – 316 с.;
16. Данилов-Данильян В.И., Лосев К.С. Экологический вызов и устойчивое развитие. – Москва: МНЭПУ, 2000. – 352 с.
17. Дейлі Г. Поза зростанням. Економічна теорія сталого розвитку: Пер. з англ. Київ: Інтелсфера, 2002.- 312 с.
18. Старіш О.Г. Системологія. : Підручник. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. – 232 с;
19. Основи стійкого розвитку: Навчальний посібник / За заг. ред. проф. Л.Г.Мельника. Суми: Університетська книга, 2005. – 654 с.
20. Основи стійкого розвитку: Практикум / За заг. ред. Л.Г.Мельника та О.І. Корінцевої. Суми: Університетська книга, 2005. – 358 с.
21. Соціально-економічний потенціал устойчивого розвитку: Практикум / Под ред. проф. Л.Г. Мельника (Україна) и проф. Л. Хенса (Бельгія). Суми: “Університетська книга”, 2007. – 335 с.
22. Сталий розвиток: еколого-економічна оптимізація територіально-виробничих систем : Навчальний посібник / Караваєва Н.В., Карпан Р.В., Коцко Т.А та ін. Суми: Університетська книга, 2008. – 384 с..